

TERMÍN: 16.08.2023

xx31234xx
Recenzia C
Eduard Nežinský
eduard.nezinsky@euba.sk
<i>Prosím nezasahujte do tejto tabuľky</i>

RECENZENT/KA (meno a priezvisko, pozícia, inštitúcia): **Eduard Nežinský**NÁZOV MATERIÁLU: **Správa o produktivite a konkurencieschopnosti za rok 2022**TYP VÝSTUPU*[1]: **analýza**

(pri spoločných výstupoch uviesť aj typy individuálnych vkladov):

ANALYTICKÝ ÚTVAR, REZORT: **Ministerstvo hospodárstva SR - Inštitút hospodárskych analýz**AUTORI/KY: **Kamil Boros, Anna Vladová, Dušan Steinhauser, Andrej Havetta, Juraj Jakabovič, Ekaterina Azarova**

SPOLUAUTORI/KY: - ; - ; - ; -

RECENZNÝ FORMÁT*[2]: **2****PRIPOMIENKY:**

P.č.	Pripomienka sa vzťahuje k (strana, odsek):	Text pripomienky*[3]	Odôvodnenie pripomienky	Vysporiadanie sa s pripomienkou*[4]
1	s.8, úvod	Materiál hodnotí konkurenčnú schopnosť (KS) z hľadiska ekonomickej výkonnosti. Ide o inštitucionálne príslušné zameranie IHA, avšak celospoločensky pri tvorbe udržateľných politík sa súčasne prihliada aj na také faktory širšie poňatej KS ako environmentálne a sociálne ambície. Ekonomický fokus v rámci tohto frameworku by bolo možné deklarovať. Rôzne prístupy ku KS - národnú inštitucionálnu konkurencieschopnosť, cenovú, exportnú - rozpracúvajú a definujú jednotlivé časti správy, v úvode by sa však hodila jednotiacia línia, ktorá by naznačila hierarchiu od historicky najstaršej koncepcie cenovej KS analyzovanej pomocou	spresnenie, doplnenie	Pripomienka nebola akceptovaná. Štruktúra správy vychádza z rozhodnutia pracovnej skupiny pre podnikateľské prostredie, export a investície Rady vlády pre

		<p>nákladov (výrobných faktorov), produktivity (výrobné faktory a TFP), ULC a mzdovej kvóty, cez kvalitatívnu KS zachytenú pomocou ukazovateľov exportu, RCA, a segmentácie produkcie podľa uplatneného typu KS Aiginger (1997). Úspešné uplatnenie týchto KS výhod vedie k plneniu konečných spoločensko-ekonomických cieľov tradičných (GDP p.c., zamestnanosť) a novodobých (beyond GDP). Posledné dávajú zmysel ekonomickej aktivite a politickým rozhodnutiam.</p> <p>Ref: Aiginger, K. (1997). The use of unit values to discriminate between price and quality competition. Cambridge journal of economics, 21(5), 571-592.</p>		<p>konkurencieschopnosť a produktivitu z 19.5.2022. Návrhy uvedené v komentári zohľadníme pri tvorbe ďalších reportov.</p>
2	s.11	<p>V prípade početných vstupov a početných výstupov komplexne hodnotia produktivitu a jej vývoj v čase DEA modely.</p>	<p>poznámka pre možný budúci výskum</p>	<p>Ďakujeme za pripomienku, možné využitie v budúcnosti.</p>
3	s.12, Box 1	<p>Vhodné je rozlišovať skratku PKS pre paritu kúpnej sily ako teoretický kurz (PPP) na rozdiel od umelej konverznej menovej jednotky Purchasing Parity Standard (PPS) používanej Eurostatom.</p> <p>Všeobecne je porovnávanie pomocou PPP obvyklé skôr pri analýzach blahobytu, ktorý však nie je kritériom u aktérov strany ponuky (napr. investorov).</p>	<p>spresnenie</p>	<p>Pripomienka bola akceptovaná. Skratky sme upravili.</p>
4	s.13, Box 1	<p>Nenamietam operovanie pojmami "TFP" a "celková produktivita faktorov" v materiáli, avšak interným stimulom pre hlbšiu analýzu na inštitúte by mal byť fakt, že technicky / výpočtovo sa vychádza z reziduálu, t.j. variabilite v údajoch, ktorú nebolo možné "pripísať" výrobným faktorom. Obsahom TFP je okrem deklarovaného technického pokroku aj potenciálna neefektívnosť, nedokonalá konkurencia, variabilné výnosy z rozsahu namiesto predpokladaných konštantných a pod.</p>	<p>komentár</p>	<p>Pripomienka bola akceptovaná.</p> <p>Detailne sme rozvili reziduál pri definícii TFP.</p>
5	s.15, ods.1	<p>"Pomalšia produktivita obmedzila ekonomický rast" - nejasná formulácia, navyše implikuje príčinný vzťah.</p>	<p>štylistika</p>	<p>Pripomienka bola akceptovaná. Preformulované</p>

				s cieľom odstrániť nejasnosti v štylistike.
6	s.15, Graf 5	K rozkladu spomalenia HDP chýba ľahko dostupná metodika (link, referencia). Otázkou môže byť, ako robustné sú výsledky voči teoretickým východiskám a metodológii (input-output, stochastic frontier, produkčná funkcia).	doplnenie referencie	Pripomienka bola akceptovaná. Link pridaný k poznámke 2.
7	s.16	K príčinám pomalšieho rastu produktivity a ustrnutiu v pasci stredného príjmu by sa malo naznačiť aj zakonzervovanie štruktúry a postavenia v rámci GVC. Ref: Kordalska, A., & Olczyk, M. (2023). Determinants of Functional Specialisation in EU Countries. Wiener Institut für Internationale Wirtschaftsvergleiche. https://wiiw.ac.at/determinants-of-functional-specialisation-in-eu-countries-dlp-6558.pdf	doplnenie	Pripomienka bola akceptovaná. Dôvod zaradený medzi príčiny, doplnený Box 5.
8	s.24, ods.5	"S cieľom lepšie zhodnotiť pozíciu slovenskej ekonomiky v oblasti konkurencieschopnosti bol vytvorený rebríček..." - výber dimenzií hodnotenia nie je vysvetlený ani v prílohe. Myšlienka kondenzovať informácie z rôznych zdrojov je však hodnotná. Základom pre zaradenie by mohol byť dotazníkový prieskum alebo empirická (regresná) analýza identifikujúca najdôležitejšie inštitucionálne prvky z hľadiska ich vplyvu na ekonomický výkon. Pri agregácii pomocou priemeru a konštrukcii kompozitného indikátora pomocou fixných váh (priemer, vážený priemer) je výzvou zdôvodniť výber váh. Navyše je tak implicitne daná fixná miera substitúcie medzi výkonom v jednotlivých dimenziách. OECD (2008) alternatívne odporúča prístup k stanoveniu váh endogénne na základe konkrétnych údajov (BoD, benefit of the doubt princíp). Výpočtovo ide o indexy na základe DEA modelov. Výhodou je okrem identifikácie relatívnych best-performerov aj určenie benchmarkov pre zaostávajúce subjekty. Ref: OECD. (2008). Handbook on constructing composite indicators: methodology and user guide. OECD Publishing.	Komentár, poznámka pre možný budúci výskum	Pripomienka nebola akceptovaná Ďakujeme veľmi pekne za námet. V predkladanom reporte bolo snahou vytvoriť rýchly a jednoduchý prehľad stavu konkurencieschopnosti podľa viacerých nadnárodných reportov a správ, preto sme zvolili našu metodiku. Ale námet s DEA modelmi je veľmi inšpiratívny.

		Nežinský, E. (2020). DEA modely pre sociálno-ekonomickú analýzu a podporu hospodársko-politického rozhodovania. Wolters Kluwer.		
9	s.25, Graf 12	Nespochybujem Nemecko a Estónsko ako benchmarky. V multikriteriálnom pohľade však Estónsko nedominuje absolútne vo všetkých dimenziách. Platí predchádzajúca poznámka ohľadom BoD.	poznámka pre možný budúci výskum	Pripomienka nebola akceptovaná Ďakujeme veľmi pekne za námet. V predkladanom reporte bolo snahou vytvoriť rýchly a jednoduchý prehľad stavu konkurencieschopnosti podľa viacerých nadnárodných reportov a správ, preto sme zvolili našu metodiku. Ale námet s DEA modelmi je veľmi inšpiratívny.
10	s.32, Graf 13	Pre prehľadnosť by bolo vhodné graficky zobrazit' namiesto horných a dolných hraníc samotné odhadnuté hodnoty a zvýrazniť (ojedinelé) štatisticky významné rozdiely, napr. VA pri Slovensko - Maďarsko, CC a RL pri Estónsko - Slovensko. Metodologické poznámky v Boxe 2 by boli na vysvetlenie dostatočné.	prehľadnosť	Pripomienka bola akceptovaná Graf 13 bol upravený v programe Inkscape. Teraz lepšie zobrazuje pásma intervalu spoľahlivosti.
11	s.34, Box 3	Nerovnosť $RCA \geq 1$ dáva zmysel pri vyhodnocovaní, nie pri definovaní výpočtu. Vhodné je uviesť najprv spôsob výpočtu (rovnicu), a až potom interpretáciu získanej hodnoty.		Pripomienka bola akceptovaná V boxe bolo zmenené poradie viet.
12	s.34, ods.1	"Je všeobecne známe, že Slovensko sa radí.." by bolo lepšie nahradiť/podporiť ukazovateľom export/HDP.	doplnenie	Pripomienka bola akceptovaná Bol doplnený štatistický údaj aj s bibliografickým záznamom.

13	s.40, Box 5	<p>Pri teoretických odbočkách by sa žiadalo uvádzať seminálne práce a následné rozpracovania. Pri Dunningovej teórii v citovanom zdroji Dudáš (2005) sa Dunning ani nenachádza v použitej literatúre, ide o prehľadový text bez vedeckého prínosu vhodný na prvý kontakt s témou. Celkovo teórie PZI vhodne rámujú deskriptívnu analýzu.</p> <p>Ref: Dunning, J. (1973). The Determinants of International Production. Oxford Economic Papers, 25, 289-335.</p>	Nevhodná referencia	<p>Pripomienka bola akceptovaná</p> <p>Referencia bola doplnená. Bol ponechaný aj pôvodný zdroj, pretože tento zdroj bol skutočne veľmi dôležitý pri počiatkoch štúdiu Dunningovej teórie a slúžil ako odrazový mostík.</p>
14	s.49, ods.2	<p>"Ďalšou z odpovedí, prečo región Strednej a Východnej Európy, a osobitne Slovensko, je na špecifickej rozvojovej ceste...nedostatočne stimuluje investičnú aktivitu do inovácií".</p> <p>Poznámka č. 6 sa týka všetkých miest v texte, kde sa uvažuje nad zvyšovaním miery pridanej hodnoty, spomalením rastu, zdrojmi rastu.</p>	komentár	<p>Pripomienka bola akceptovaná</p> <p>V boxe 5 bol pridaný text: "Zvýšenie ľudského kapitálu povedie k zmene špecializácie nových členských štátov z výrobných funkcií na výskumné a vývojové činnosti, čo povedie k zvýšeniu pridanej hodnoty v daných ekonomikách. Čo sa týka kvality zapojenia sa do spomínaných procesov, Slovensko participuje na dodávkach tovarov nižšej pridanej hodnoty. „Poľsko a Slovensko majú nepriaznivú pozíciu v globálnych dodávateľských reťazoch a špecializujú sa na výrobnú funkciu s nízkou pridanou hodnotou“ (Kordalska –</p>

				<p>Olczyk, 2020). A. Kordalska a M. Olczyk (2023) tvrdia, že zapojenie sa európskych ekonomík do globálnych dodávateľských alebo hodnotových reťazcov prinieslo zmenu vo vnímaní špecializácie krajín. Táto sa presunula z produktovej špecializácie na funkčnú, a to v rámci výrobného procesu určitých produktov. Prevažne v nových členských štátoch (EU15) sa uskutočňujú výrobné činnosti, pričom staré členské štáty vystupujú ako ústredia špecializujúce sa na výskumné a vývojové činnosti. S nárastom výšky miezd môžeme očakávať, že sa krajiny začnú viac špecializovať na výskumné a vývojové činnosti, pretože vyčerpajú výhodu prameniaku z nízkych nákladov (nákladová konkurencieschopnosť). Podľa autoriek však samotné zvýšenie miezd nestačí, je potrebné zvýšiť úroveň zručností zamestnancov, čiže</p>
--	--	--	--	--

				<p>pre EÚ15 autorky vidia ako nevyhnutné investovať do zvýšenia ľudského kapitálu (kvalitnejšie vzdelávanie a tréning)."</p> <p>V kapitole 2.1.3 bola pridaná veta: "Aj v rámci participácie v globálnych dodávateľských reťazcoch je nevyhnutné zvýšiť kvalitu ľudského kapitálu, čo povedie k zmene špecializácie z výrobných funkcií na výskumné a vývojové činnosti (bližšie box 5)."</p>
15	s.50	<p>I keď samotná dĺžka ciest je nespochybniteľne indikátorom rozvoja vnútornej infraštruktúry, pre exportne orientované odvetvia je dôležitá miera napojenia na medzinárodné koridory. Tak pri hodnotení ekonomických vplyvov výstavby diaľnic boli vzaté do úvahy len km diaľnic napojené na TEN-T (Baláž et al., 2018).</p> <p>Ref: Baláž, V., Dokupilová, D., & Nežinský, E. (2018). Do Motorways Induce Wider Economic Benefits? Evidence from the Slovak Republic. <i>Ekonomicky Casopis</i>, 66(5), 431-464.</p>	komentár	<p>Pripomienka bola akceptovaná. Text doplnený o popis súčasného stavu napojenia diaľničnej infraštruktúry na medzinárodné koridory a o zoznam prioritných úsekov, ktorých dobudovanie je kľúčové na zlepšenie súčasného stavu.</p>
16	s.68, ods.4	<p>Okrem neuspokojivých výsledkov PISA podmieňujúcich budúcu ponuku pracovnej sily, Slovensko relatívne zaostáva aj v porovnaní kompetencií dospelých - PIAAC Proficiency of adults, problem solving in</p>	Komentár, doplnenie	<p>Pripomienka bola akceptovaná. Doplnený text.</p>

		<p>technology-rich environment, a to pri porovnávaní celkovej pracovnej sily 16 - 65, ako aj mladých 16 -24.</p> <p>Ref: National report PIAAC Slovakia 2013. Survey of Adult Skills (PIAAC) https://www.oecd.org/skills/piaac/Slovakia_in%20English.pdf</p>		
	s.95, ods.2	<p>"Jednotkové náklady práce sa potom vyjadrujú ako podiel kompenzácií pracovníkov a produktivity práce" - pokiaľ ULC chápeme ako náklady na jednotku outputu, ULC = kompenzácie na pracovníka / produktivita práce.</p>	spresnenie	<p>Pripomienka bola akceptovaná Formulácia bola opravená: „Jednotkové náklady práce sa potom vyjadrujú ako podiel kompenzácií pracovníkov na jedného pracovníka a produktivity práce (Európska komisia - Eurostat, 2013, Lipská, Vlnková a Macková, 2005).“</p>

CELKOVÉ HODNOTENIE (recenzent/ka vyplní túto časť po vysporiadaní sa s pripomienkami analytickou jednotkou):

Vyzdvihujem dôslednosť spracovania, koncepčne najmä angažovanie zainteresovaných subjektov pri tvorbe štruktúry, konzultácií spracovávaných dát so ŠÚSR, ako aj časté referencie na relevantné materiály analytických jednotiek verejnej správy SR. S odporúčaniami na základe výsledkov analýz možno súhlasiť.

[1] Výber medzi: 1. analýza (komplexný analytický materiál s návrhmi konkrétnych systémových opatrení); 2. komentár (rozsahovo menší analytický materiál venujúci sa konkrétnemu čiastkovému problému); 3. manuál (metodické usmernenie vyplývajúce z potreby zjednotenia procesov a postupov v konkrétnej oblasti).

[2] Formát 1 pre komentár/manuál (2 recenzenti bez povinného odborného workshopu); Formát 2 pre analýzu (3 recenzenti a povinný odborný workshop).

[3] Do tabuľky značiť pripomienky zásadného metodologického a obsahového charakteru (nie štylistické či gramatické opravy).

[4] Vyplní analytická jednotka: pripomienka bola akceptovaná / pripomienka nebola akceptovaná a zdôvodnenie / pripomienka bola čiastočne akceptovaná a zdôvodnenie.